

Μητροπολίτης Μεσσηνίας: Η προσφορά της Εκκλησίας και των Αρχιεπισκόπων

/ Γνώμες

Ο ολοκληρούμενος κύκλος μιάς 50ετίας μεταπολιτευτικού βίου της Πατρίδας μας πρέπει νά αξιολογηθεί, έστω και ακροθιγώς, με αναφορά και σε σημαντικούς εκκλησιαστικούς σταθμούς της αυτόνομης Εκκλησίας της Ελλάδος, καθώς συνομολογείται ότι η νεοελληνική ταυτότητα εμπεριέχει μείζονες αναφορές στο εκκλησιαστικό γεγονός, εκφραζόμενο ως ορθοδοξία και ορθοπραξία της τοπικής Εκκλησίας και των πνευματικών Της ηγετών, και παρά τις αμφισβητήσεις οιωνδήποτε κατά καιρούς κομιζόντων «φρέσκιες» ιδέες και νοοτροπίες.

• Του Σεβ. Μητροπολίτη Μεσσηνίας Χρυσοστόμου

Η πρόσφατη πεντηκονταετής (1974-2024) πορεία της Εκκλησίας της Ελλάδος, πέραν της σύνολης προσφοράς Της στην κοινωνία, σημασιολογεί και την προσφορά των τριών Αρχιεπισκόπων Αθηνών, οι οποίοι πρωτοστάτησαν στο αναφερόμενο

κοινό έργο.

Έκαστος των τριών Αρχιεπισκόπων της μεταπολίτευσης, Σεραφείμ Τίκας (1974-1998), Χριστόδουλος Παρασκευαΐδης (1998-2008) και ο σημερινός Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος Λιάπης (2008 -), έδωσαν στίγμα πορείας και τρόπο εκκλησιαστικής παρουσίας στα προβλήματα της εποχής τους· σταχυολογούμε τις σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας, την επίλυση σοβαρών εσωτερικών προβλημάτων της εκκλησιαστικής ζωής, την συμβολή της Εκκλησίας στην επίλυση κοινωνικών προβλημάτων, όλα αυτά μάλιστα τις περισσότερες φορές μέσα σε ένα αντιπαραθετικό περιβάλλον αντισυμβατικών στερεοτύπων.

Ο Αρχιεπίσκοπος Σεραφείμ Τίκας, άνθρωπος έξυπνος, διορατικός, χωρίς φοβικά σύνδρομα, ήξερε να ελίσσεται και να πετυχαίνει τους στόχους του χωρίς επικίνδυνους ακροβατισμούς ή ρήξεις. Επανέφερε την εκκλησιαστική διοίκηση στο κανονικό πλαίσιο· συνήργησε στον «εκδημοκρατισμό» της με την κατάργηση κυρίως του νόμου περί ιεροδικείων· αποκατέστησε τις κανονικές σχέσεις της Εκκλησίας της Ελλάδος με το Οικουμενικό Πατριαρχείο και τα λοιπά Ορθόδοξα Πατριαρχεία και Αυτοκέφαλες Εκκλησίες·εξέδωσε νομοθετικά τον Καταστατικό Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος (Ν. 590/1977), στο πλαίσιο του νέου Συντάγματος (1975), ρυθμίζοντας πλέον και συνταγματικά τις σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας και μάλιστα στη βάση των θεσμικών αρχών της συναλληλίας και των διακριτών ρόλων.

Ως Αρχιεπίσκοπος δεν δίστασε να οδηγήσει σε παραίτηση τον υπουργό Παιδείας, όταν ο τελευταίος προσπάθησε να ελέγξει νομοθετικά και ερήμην της Εκκλησίας ζητήματα τα οποία έθιγαν το αυτοδιοίκητο και τα interna corporis Αυτής, με το νόμο 1700/1987. Αυτή υπήρξε η πρώτη και σημαντική κρίση στις σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας στην μεταπολιτευτική περίοδο. Εξ αυτής αναδείχθηκαν και οι δύο διάδοχοι του Σεραφείμ, ο Χριστόδουλος Παρασκευαΐδης και ο Ιερώνυμος Λιάπης, γιατί πάντα μέσα από μείζονες κρίσεις και κυρίως από τον τρόπο με τον οποίο συμβάλλει καθένας στην εκτόνωση ή στην επίλυση των διαφόρων προβλημάτων, χωρίς να υπάρχουν τελικά θύτες και θύματα, αναδεικνύονται και οι τα «πρώτα»φέροντες.

Διάδοχος του Αρχιεπισκόπου Σεραφείμ, ήδη από το συλλαλητήριο του Συντάγματος για τον νόμο Τρίτση, αναδεικνύεται ο **Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος**. Ηγετική φυσιογνωμία, με ομιλητική και επικοινωνιακή πληθωρικότητα, δυναμικές θέσεις στα εθνικά, παιδευτικά, εκπαιδευτικά, ηθικά και άλλα κρίσιμα ζητήματα, τα οποία δίχαζαν την ελληνική κοινωνία, έκαναν όμως εκείνον να διακρίνεται ξεκάθαρα. Υπήρξε ασυμβίβαστος στα θέματα Εκκλησίας και Έθνους. Δεν δίστασε να έλθει σε σύγκρουση με την Πολιτεία για να υποστηρίξει τα

πιστεύω του. Χαρακτηριστικά μνημονεύουμε το θέμα της αναγραφής του θρησκευματος στις ταυτότητες, τη συλλογή υπογραφών για πραγματοποίηση δημοψηφίσματος και τη διενέργεια συλλαλητηρίων πανελλαδικώς, προκειμένου να μην επιτευχθεί, έστω και σε τυπικό δημόσιο έγγραφο, η αποχριστιανοποίηση της Πατρίδος μας. Αναλόγως αντιμετώπισε και το θέμα της Μακεδονίας. Σοβαρή αξιοπρεπή στάση υπέδειξε και στην κρίση με το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Ο Χριστόδουλος διέθετε και κάτι άλλο πολύ σημαντικό, όχι με κριτήρια κοσμικά αλλά καθαρά εκκλησιαστικά. Ήταν ο λειτουργός εκείνος, ο οποίος «μάγευε» με το μουσικό του χάρισμα και τη τελετουργική του παρουσία. Ήξερε να «στέκεται» στο θυσιαστήριο, να δίνει το παράδειγμα σε όλους, κληρικούς και λαϊκούς, ώστε να κατανοήσουν ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι πρωτίστως «λατρεύουσα και λειτουργική κοινότητα» εμβαπτισμένη στην παράδοση του Βυζαντίου. Ο κηρυγματικός του λόγος ήταν πάντα επίκαιρος με πολλά μηνύματα, κυρίως προς τους νέους, έστω και αν από κάποιους χαρακτηρίζονταν ως «απηρχαιωμένος». Έμεινε στην ιστορία η πρόσκληση του προς τους νέους «ελάτε στην Εκκλησία όπως είστε, ακόμη και με το σκουλαρίκι», δείχνοντας έτσι την ανοικτότητα της γνήσιας εκκλησιαστικότητάς του. Η πάνδημη συμμετοχή του κόσμου τις ημέρες της κηδείας του και η αθρόα προσέλευση νέων για να αποθέσουν ένα λουλούδι επιβεβαιώνει τον βαθμό αποδοχής του από την ελληνική κοινωνία και την νεολαία.

Ο τρίτος Αρχιεπίσκοπος της 50ετίας, ο από Θηβών και Λεβαδείας Ιερώνυμος Λιάπης, ξεκινά το 2008 μια πορεία με τα δικά της γνωρίσματα. Πολλοί τον χαρακτηρίζουν ως «σιωπώσα και ήρεμη δύναμη». Μεθοδικός, συστηματικός και προσεκτικός στις «κινήσεις» του. Προσπαθεί να μην δημιουργεί εντάσεις, ούτε ρήξεις. Το απέδειξε στις σχέσεις του με την Κυβέρνηση και το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Εξ αυτής της σχέσης συνεργασίας Εκκλησίας – Πολιτείας πρέπει να ομολογήσουμε ότι παρήχθη σοβαρό νομοθετικό έργο (νομοθεσία της κυβέρνησης του Αντώνη Σαμαρά για το θέμα της εκκλησιαστικής περιουσίας και η κατοχύρωση των οργανικών εφημεριακών θέσεων με τον γνωστό νόμο της κυβέρνησης Κυριάκου Μητσοτάκη). Υπήρξε ο δεύτερος Αρχιεπίσκοπος στην μεταπολίτευση, ο οποίος οδηγεί σε παραίτηση έναν ακόμη υπουργό Παιδείας. Είναι εκείνος ο Αρχιεπίσκοπος που προβάλλει έμπρακτα το κοινωνικό και προνοιακό πρόσωπο της Εκκλησίας και εναγωνίως προσπαθεί να επιλύσει συνεργαζόμενος το χρονίζον θέμα αξιοποίησης της εναπομείνουσας εκκλησιαστικής περιουσίας.

Τις περισσότερες κρίσεις και εντάσεις, οι οποίες αφορούσαν όχι μόνον την Εκκλησία αλλά και την Πολιτεία (οικονομική, πολιτική, μάθημα θρησκευτικών, αλλαγή του status μισθοδοσίας των κληρικών, πανδημία, νομοσχέδιο για τον γάμο

των ομοφυλοφίλων) κατάφερε να τις ξεπεράσει χωρίς ουσιαστικές ρήξεις αλλά με σύνεση, υπομονή, συναίνεση, διάλογο. Και η πορεία συνεχίζεται...

Τα παραπάνω -εν συνόλω- αποδεικνύουν ότι η διαρρεύσασα 50ετία της μεταπολιτευτικής ζωής της χώρας συμπεριλαμβάνει αυτοδικαίως την αντίστοιχη 50ετή πορεία της Εκκλησίας της Ελλάδος, έστω και αν πολλές φορές χρειάστηκε να επιλέξει μια φαινομενικά ιδιόμορφη πορεία και ιδιότροπη στάση -έως ισχυράς αντιπαραθέσεως- έναντι οποιασδήποτε απόπειρας εκκοσμίκευσης και αλλοίωσης των απαρασάλευτων θέσεων Της.

Πηγή: Εφημερίδα Παραπολιτικά